ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 11.3.2024
COM(2024) 112 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849

{SWD(2024) 50 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 65 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849([1]), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/843([2]), η Επιτροπή οφείλει να εκπονεί έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας και να την υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Στη διάταξη παρατίθενται ορισμένα σημεία που πρέπει να καλύπτει η έκθεση, ιδίως πληροφορίες σχετικά με α) μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των αναδυόμενων προβλημάτων και νέων εξελίξεων που παρουσιάζουν κίνδυνο για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ένωσης· β) δράσεις επακολούθησης ενόψει των εθνικών εμποδίων στην αποτελεσματική εποπτεία· γ) την πρόσβαση σε πληροφορίες και δ) τη διεθνή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων αρχών και μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ)· ε) τις ενέργειες της Επιτροπής για τον έλεγχο της συμμόρφωσης των κρατών μελών με την οδηγία και την εκτίμηση αναδυόμενων προβλημάτων και νέων εξελίξεων στα κράτη μέλη· στ) πληροφορίες σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο εταιρικών και άλλων νομικών οντοτήτων που έχουν συσταθεί εκτός της ΕΕ και μέτρα ενισχυμένης δέουσας επιμέλειας όσον αφορά πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα· και ζ) τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών που αναγνωρίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο άρθρο 65 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 απαιτείται από την Επιτροπή να αξιολογήσει την ανάγκη υποβολής νέων νομοθετικών προτάσεων για διάφορα συγκεκριμένα θέματα, ιδίως τις βάσεις δεδομένων χρηστών εικονικών νομισμάτων, τις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα. Στόχος της παρούσας έκθεσης είναι να ληφθούν υπόψη όλες οι ειδικές πτυχές που παρατίθενται στο άρθρο 65 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849. Ενώ ορισμένα από τα σημεία που παρατίθενται στο εν λόγω άρθρο καλύπτονται από ειδικό τμήμα της παρούσας έκθεσης, άλλα σημεία ομαδοποιήθηκαν σε τμήματα για τη συνεκτική αντιμετώπισή τους([3]).

([1]) Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 141 της 5.6.2015, σ. 73).

([2]) Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και για την τροποποίηση των οδηγιών 2009/138/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ (ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 43).

([3]) Τα σημεία που παρατίθενται στο άρθρο 65 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 καλύπτονται στην παρούσα έκθεση με τον ακόλουθο τρόπο: Το τμήμα 2 της έκθεσης καλύπτει το πρώτο μέρος του άρθρου 65 παράγραφος 1 στοιχείο ε) σχετικά με την παρουσίαση των ενεργειών της Επιτροπής προκειμένου να ελεγχθεί κατά πόσον τα κράτη μέλη ενεργούν σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία, καθώς και το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο β), το τμήμα 3 σχετικά με την εκτίμηση και τον μετριασμό των κινδύνων καλύπτει το δεύτερο μέρος του στοιχείου ε) σχετικά με τις ενέργειες της Επιτροπής για την εκτίμηση αναδυόμενων προβλημάτων και νέων εξελίξεων στα κράτη μέλη, καθώς και το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο α), το τμήμα 4 σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες και τη

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από διάφορες πηγές, και συγκεκριμένα δύο έρευνες που διεξήγαγαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και συνεισφορές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ) και μελέτη που εκπονήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης([4]): το 2022 η Επιτροπή διεξήγαγε έρευνα μεταξύ των κρατών μελών μέσω της ομάδας εμπειρογνωμόνων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΞΧ/ΧΤ), καθώς και μέσω του δικτύου εθνικών εμπειρογνωμόνων της ΕΑΤ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΚΞΧ/ΧΤ), προκειμένου να συγκεντρώσει στοιχεία σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται σε επίπεδο κρατών μελών, τα οποία ζητούνται ρητά στο άρθρο 65 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849. Επιπλέον, το 2022 η Επιτροπή διεξήγαγε έρευνα μεταξύ των ΜΧΠ σχετικά με την πρόσβασή τους σε σχετικές πληροφορίες. Η ΕΑΤ υπέβαλε εισηγήσεις σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας AMLD, την εκτίμηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ, συμπεριλαμβανομένων των αναδυόμενων κινδύνων και του μετριασμού των κινδύνων, καθώς και σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες και τη συνεργασία των ΕΑΑ και των ΜΧΠ. Το Συμβούλιο της Ευρώπης εκπόνησε μελέτη σχετικά με την αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 στα κράτη μέλη της ΕΕ στο πλαίσιο σύμβασης με την Επιτροπή. Η Επιτροπή αξιολόγησε όλες τις εισηγήσεις και, αφού συνήγαγε τα συμπεράσματά της, συμπεριέλαβε τα πορίσματά της στην έκθεση. Οι τελευταίες εισηγήσεις υποβλήθηκαν τον Οκτώβριο του 2023 και οι σχετικές πληροφορίες ελήφθησαν υπόψη έως τις 15 Σεπτεμβρίου 2023, ώστε να υπάρχει χρόνος για την επεξεργασία των πληροφοριών που ελήφθησαν.

Απ' όταν η οδηγία (ΕΕ) 2018/843, η οποία εκδόθηκε στις 30 Μαΐου 2018, θέσπισε την υποχρέωση της Επιτροπής να συντάξει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας, το πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΚΞΧ/ΧΤ) έχει εξελιχθεί περαιτέρω. Από το 2017 ορισμένες σημαντικές υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονταν πιστωτικά ιδρύματα της ΕΕ και επαγγελματίες, καθώς και επιχειρήσεις όπως ελεγκτές, φορολογικοί σύμβουλοι και πάροχοι υπηρεσιών καταπιστευτικής διαχείρισης και εταιρικών υπηρεσιών, αποκάλυψαν την ύπαρξη διαρθρωτικών αδυναμιών στο υφιστάμενο σύστημα. Για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που εντοπίστηκαν, η Επιτροπή παρουσίασε

συνεργασία, μεταξύ άλλων σε διεθνές επίπεδο, για τις εθνικές αρμόδιες αρχές και τις ΜΧΠ καλύπτει το στοιχείο γ), το τμήμα 5 για τις πληροφορίες σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο όσον αφορά οντότητες που έχουν συσταθεί εκτός της Ένωσης καλύπτει το πρώτο μέρος του στοιχείου στ), το τμήμα 6 σχετικά με τα μέτρα ενισχυμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη για πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα καλύπτει το δεύτερο μέρος του στοιχείου στ), το τμήμα 7 για τα θεμελιώδη δικαιώματα καλύπτει το στοιχείο ζ) και το τμήμα 8 καλύπτει το άρθρο 65 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, παρέχοντας αξιολόγηση της ανάγκης υποβολής νέων νομοθετικών προτάσεων σχετικά με τις βάσεις δεδομένων χρηστών εικονικών νομισμάτων και τις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων.

([4]) Περιλήψεις των αποτελεσμάτων των ερευνών και των εισηγήσεων της ΕΑΤ περιλαμβάνονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την έκθεση. Η μελέτη που εκπονήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι διαθέσιμη στο κοινό στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από την ημερομηνία δημοσίευσης της έκθεσης.

στις 7 Μαΐου 2020 σχέδιο δράσης και στις 20 Ιουλίου 2021 υπέβαλε δέσμη νομοθετικών προτάσεων σχετικά με την ΚΞΧ/ΧΤ (δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ), η οποία τελεί επί του παρόντος υπό διαπραγμάτευση μεταξύ των συννομοθετών([5]). Οι προτάσεις αντιμετωπίζουν τα ζητήματα που εντοπίστηκαν όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/843, σύμφωνα με την ανάλυση που διενεργήθηκε στην εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει τη δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ([6]). Ο γενικός στόχος της δέσμης για την ΚΞΧ/ΧΤ είναι η επίτευξη ενός ολοκληρωμένου κανονιστικού και θεσμικού πλαισίου ΚΞΧ/ΧΤ. Αυτό επιτυγχάνεται με την εναρμόνιση των απαιτήσεων που ισχύουν για τις υπόχρεες οντότητες, καθώς και σε σχέση με τη διαφάνεια όσον αφορά τους πραγματικούς δικαιούχους νομικών οντοτήτων και νομικών μορφωμάτων, με την ενίσχυση των καθηκόντων, των εξουσιών και των εργαλείων των εποπτικών αρχών και των ΜΧΠ, και με τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεκτικής εποπτείας και στενότερης συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ΜΧΠ μέσω της δράσης της μελλοντικής ευρωπαϊκής αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AMLA)([7]). Ως εκ τούτου, η εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει τη δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ προβλέπει την αξιολόγηση που απαιτείται βάσει διαφόρων σημείων που παρατίθενται στο άρθρο 65 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 και η δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ έχει ήδη λάβει υπόψη και έχει δώσει λύση σε πολλά από τα ζητήματα που εντοπίστηκαν. Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι προτάσεις που περιλαμβάνονται στη δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ θα αντιμετωπίσουν τα συγκεκριμένα επίμαχα ζητήματα περιλαμβάνονται σε κάθε ενότητα, κατά περίπτωση.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2015/849 ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2018/843 ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2015/849

Σύμφωνα με το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, η Επιτροπή πρέπει να παρέχει παρουσίαση των αναγκαίων ενεργειών της Επιτροπής προκειμένου να ελεγχθεί κατά πόσο τα κράτη μέλη ενεργούν σύμφωνα με την οδηγία ΚΞΧ/ΧΤ.

Η αποτελεσματική εφαρμογή παραμένει στο επίκεντρο της στρατηγικής της Επιτροπής για την ΚΞΧ/ΧΤ. Στο σχέδιο δράσης της για την ΚΞΧ/ΧΤ, το οποίο εγκρίθηκε τον Μάιο του 2020([8]), η

([5]) https://finance.ec.europa.eu/publications/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-legislative-package_en?prefLang=el

([6]) Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει τη δέσμη νομοθετικών προτάσεων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, SWD(2021) 190 final. Τμήματα της δέσμης νομοθετικών προτάσεων για την ΚΞΧ/ΧΤ τελούν ακόμη υπό διαπραγμάτευση (στις 15 Σεπτεμβρίου 2023).

([7]) Για περισσότερες πληροφορίες εισαγωγικού πλαισίου, βλ. το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

([8]) Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με σχέδιο δράσης για ολοκληρωμένη ενωσιακή πολιτική με σκοπό την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (2020/C 164/06).

αποτελεσματική εφαρμογή του υφιστάμενου πλαισίου της ΕΕ για την ΚΞΧ/ΧΤ έχει ήδη προσδιοριστεί ως κύρια προτεραιότητά του. Οι κανόνες της ΕΕ για την ΚΞΧ/ΧΤ πρέπει να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο από τα κράτη μέλη και να εφαρμοστούν αποτελεσματικά από τις αρμόδιες αρχές και τις υπόχρεες οντότητες. Όσον αφορά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 και της οδηγίας (ΕΕ) 2018/843, η οποία τροποποιεί την οδηγία (ΕΕ) 2015/849, όλα τα κράτη μέλη έχουν δηλώσει ότι έχει ολοκληρωθεί.

Όσον αφορά την οδηγία (ΕΕ) 2015/849, η Επιτροπή ολοκλήρωσε την αξιολόγηση της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και κίνησε διαδικασία επί παραβάσει, κατά περίπτωση. Από τις 34 διαδικασίες επί παραβάσει που κινήθηκαν αρχικά([9]), στις 15 Σεπτεμβρίου 2023 εκκρεμούσαν μόνο δύο υποθέσεις.

Όσον αφορά την οδηγία (ΕΕ) 2018/843, η Επιτροπή ολοκλήρωσε την αξιολόγηση της πληρότητας της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο στα τέλη του 2022. Όσον αφορά τις περιπτώσεις μη κοινοποίησης, μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο στις 20 Ιανουαρίου 2020, τον Φεβρουάριο του 2020 εστάλησαν οκτώ προειδοποιητικές επιστολές. Τον Μάιο του 2020 εστάλησαν προειδοποιητικές επιστολές σε οκτώ επιπλέον κράτη μέλη για λόγους μερικής μεταφοράς. Σε πέντε υποθέσεις η διαδικασία έφτασε στο στάδιο της αιτιολογημένης γνώμης. Καμία από τις υποθέσεις αυτές δεν παραμένει επί του παρόντος ανοικτή. Μια άλλη υπόθεση κινήθηκε τον Φεβρουάριο του 2023. Όσον αφορά τη μη συμμόρφωση, έχουν κινηθεί τέσσερις διαδικασίες επί παραβάσει, οι οποίες στις 15 Σεπτεμβρίου 2023 βρίσκονταν στο στάδιο της προειδοποιητικής επιστολής. Η Επιτροπή ολοκλήρωσε την αξιολόγησή της έως το τέλος του 2023.

Πέρα από την επιβολή της νομοθεσίας, η αποτελεσματική εφαρμογή του πλαισίου για την ΚΞΧ/ΧΤ επιτυγχάνεται επίσης μέσω διαφόρων άλλων εργαλείων. Σε αυτά τα εργαλεία περιλαμβάνεται η έκδοση ειδικών ανά χώρα συστάσεων στον τομέα της ΚΞΧ/ΧΤ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς και η υλοποίηση συγκεκριμένων οροσήμων και έργων σε εθνικό επίπεδο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων ΚΞΧ/ΧΤ των κρατών μελών στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Επιπλέον, το Συμβούλιο της Ευρώπης εκπόνησε μελέτη σχετικά με την αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 στα κράτη μέλη της ΕΕ([10]). Το έργο, το οποίο εκτελέστηκε στο πλαίσιο σύμβασης με την Επιτροπή, ξεκίνησε στις 24 Ιουλίου 2019 και διήρκεσε πάνω από τρία έτη. Στην έκθεση της μελέτης, το Συμβούλιο της Ευρώπης συνόψισε τα πορίσματα

([9]) 28 υποθέσεις για λόγους μη μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και 6 για λόγους μη συμμόρφωσης.

([10]) Η μελέτη που εκπονήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι διαθέσιμη στο κοινό στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από την ημερομηνία δημοσίευσης της έκθεσης.

και τις ορθές πρακτικές στα κράτη μέλη. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη είχαν επιτελέσει σημαντικό όγκο εργασιών για την αποτελεσματική εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849. Τα κράτη μέλη είναι προσηλωμένα στην καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος και η αποτελεσματική αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΞΧ/ΧΤ) έχει καταστεί μια από τις βασικές προτεραιότητές τους. Ωστόσο, εντοπίστηκαν διάφορα κενά τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν από τα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική και συγκεκριμένη εφαρμογή των αξιολογούμενων διατάξεων της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 στην πράξη. Η Επιτροπή παρακολουθεί προορατικά και συστηματικά τα πορίσματα της μελέτης.

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), σύμφωνα με τη νομική εντολή της([11]) για καθοδήγηση, συντονισμό και παρακολούθηση των σχετικών με την ΚΞΧ/ΧΤ προσπαθειών του χρηματοπιστωτικού τομέα σε ολόκληρη την ΕΕ, έχει θέσει σε εφαρμογή ένα ολοκληρωμένο κανονιστικό πλαίσιο που καθορίζει κοινά πρότυπα για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις οικείες εποπτικές αρχές όσον αφορά τα μέτρα που θα πρέπει να λάβουν για την αντιμετώπιση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Έχει εργαστεί επίσης για τη στήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του εν λόγω πλαισίου με την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών προληπτικής εποπτείας και των εποπτικών αρχών ΚΞΧ/ΧΤ, των ΜΧΠ και άλλων ενδιαφερόμενων μερών μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων, της κατάρτισης και της ευαισθητοποίησης, και μέσω της διενέργειας εμπεριστατωμένων ελέγχων των προσεγγίσεων των εθνικών εποπτικών αρχών για την αντιμετώπιση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Η ΕΑΤ έχει παράσχει στοχευμένες συστάσεις στις αρμόδιες αρχές στο πλαίσιο των ελέγχων της προκειμένου οι προσεγγίσεις τους να ενισχυθούν και να καταστούν αποτελεσματικότερες.

Ένα συγκεκριμένο σημείο που πρέπει να καλυφθεί στην έκθεση σύμφωνα με το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 αφορά τις δράσεις επακολούθησης που ανελήφθησαν σε επίπεδο Ένωσης και κρατών μελών με βάση ανησυχίες που περιήλθαν στην αντίληψή τους, συμπεριλαμβανομένων τυχόν καταγγελιών σχετικά με εθνικές νομοθετικές διατάξεις που παρακωλύουν την άσκηση των εξουσιών εποπτείας και έρευνας των αρμόδιων αρχών και των αυτορρυθμιζόμενων φορέων. Σε επίπεδο ΕΕ, σε πολλές από αυτές τις προκλήσεις δίνεται απάντηση με τη δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ του 2021. Αυτό ισχύει ιδίως για το προαναφερθέν ζήτημα των εθνικών εμποδίων στην αποτελεσματική εποπτεία, δεδομένου ότι η προτεινόμενη νομοθεσία παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο της ΕΕ, με μηχανισμούς συνεργασίας που συμπληρώνονται από τον ρόλο της μελλοντικής αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στοιχεία που συμβάλλουν στην καταπολέμηση του εθνικού κατακερματισμού. Σε επίπεδο κρατών μελών, όσον αφορά το σημείο αυτό, κανένα από τα

([11]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 για τη ΕΑΤ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02010R1093-20210626&qid=1680524907642&from=en

27 κράτη μέλη δεν ανέφερε τέτοιες δράσεις επακολούθησης. Επιπλέον, κανένα κράτος μέλος δεν ανέφερε καταγγελίες σχετικά με εθνικούς νόμους που θα παρεμπόδιζαν ή θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν την εποπτεία. Ωστόσο, αρκετά κράτη μέλη ανέφεραν διάφορες δράσεις επακολούθησης που αποσκοπούν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εποπτείας και των μέτρων που λαμβάνουν οι εποπτικές αρχές τους, π.χ. πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, η Επιτροπή πρέπει να παράσχει παρουσίαση των αναγκαίων ενεργειών της Επιτροπής για την εκτίμηση αναδυόμενων προβλημάτων και εξελίξεων στα κράτη μέλη. Στο άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο α) ζητείται παρουσίαση των ειδικών μέτρων και μηχανισμών που έχουν θεσπιστεί σε επίπεδο Ένωσης και κρατών μελών για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των αναδυόμενων προβλημάτων και νέων εξελίξεων που παρουσιάζουν κίνδυνο για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ένωσης.

Τον Οκτώβριο του 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την υπερεθνική εκτίμηση κινδύνου, στην οποία αξιολογείται ο κίνδυνος ΞΧ/ΧΤ που επηρεάζει την εσωτερική αγορά και σχετίζεται με διασυνοριακές δραστηριότητες. Πρόκειται για την τρίτη έκθεση([12]) αυτού του είδους, μετά τις εκδόσεις του 2017 και του 2019. Η εκτίμηση επικεντρώνεται στις αδυναμίες σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τόσο το νομικό πλαίσιο όσο και την αποτελεσματική εφαρμογή του. Παρουσιάζει τους κύριους κινδύνους για την εσωτερική αγορά σε ευρύ φάσμα τομέων, καθώς και τις οριζόντιες αδυναμίες που μπορούν να έχουν επιπτώσεις στους τομείς αυτούς. Καθορίζει μέτρα μετριασμού που θα πρέπει να ληφθούν σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των κινδύνων και διατυπώνει ορισμένες συστάσεις προς τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη.

Σε επίπεδο ΕΕ, έχουν ληφθεί ειδικά μέτρα και έχουν θεσπιστεί μηχανισμοί για την πρόληψη και την αντιμετώπιση αναδυόμενων προβλημάτων και νέων εξελίξεων που παρουσιάζουν κίνδυνο για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ: Η οδηγία (ΕΕ) 2015/849 καθιέρωσε την προσέγγιση βάσει κινδύνου στο δίκαιο της ΕΕ. Ζήτησε επίσης από τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ)([13]) να εκδώσουν κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση κοινής αντίληψης της προσέγγισης βάσει

([12]) Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εκτίμηση των κινδύνων που συνεπάγονται για την εσωτερική αγορά η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και οι οποίοι συνδέονται με διασυνοριακές δραστηριότητες [COM(2022) 554 final].

([13]) Οι ΕΕΑ, και συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ) και η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA), εργάζονται κυρίως για την εναρμόνιση της χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην ΕΕ με την ανάπτυξη του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων, ενός συνόλου προτύπων προληπτικής εποπτείας για μεμονωμένους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Οι ΕΕΑ συμβάλλουν στη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής του εγχειριδίου κανόνων για τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού. Επίσης, είναι επιφορτισμένες με την αξιολόγηση των κινδύνων και των αδυναμιών χρηματοπιστωτικού τομέα.

κινδύνου στον τομέα της ΚΞΧ/ΧΤ από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, καθώς και τις εποπτικές αρχές τους ΚΞΧ/ΧΤ. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΕΕΑ εξέδωσαν κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί κατά την αξιολόγηση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ που συνδέεται με επιχειρηματική σχέση ή περιστασιακή συναλλαγή, καθώς και τα μέτρα που θα πρέπει να λαμβάνουν για τη διαχείριση αυτών των κινδύνων([14]). Εξέδωσαν επίσης κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα χαρακτηριστικά μιας προσέγγισης βάσει κινδύνου όσον αφορά την εποπτεία στον τομέα της ΚΞΧ/ΧΤ, οι οποίες απευθύνονται στις εποπτικές αρχές([15]). Έκτοτε, η ΕΑΤ επικαιροποίησε και τις δύο κατευθυντήριες γραμμές ώστε να ληφθούν υπόψη οι νέοι κίνδυνοι και να δοθούν λύσεις σε κοινά προβλήματα κατά την εφαρμογή. Τις συμπλήρωσε επίσης με κατευθυντήριες γραμμές και γνώμες ιδίας πρωτοβουλίας σχετικά με συγκεκριμένες πτυχές του ευρωπαϊκού συστήματος ΚΞΧ/ΧΤ, ώστε να διασφαλιστεί μια συνεκτική προσέγγιση, π.χ. όσον αφορά την εξ αποστάσεως ταυτοποίηση([16]) και τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του υπευθύνου συμμόρφωσης σε θέματα ΚΞΧ/ΧΤ([17]).

Από το 2017 οι ΕΕΑ εκδίδουν γνώμες σχετικά με τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ που επηρεάζουν την εσωτερική αγορά κάθε 2 έτη. Η ΕΑΤ, στο πλαίσιο της αναθεωρημένης εντολής της ως μοναδικού αρμόδιου φορέα της ΕΕ για την ΚΞΧ/ΧΤ, όπως της ανατέθηκε τον Ιανουάριο του 2020, δημοσίευσε την τρίτη γνώμη σχετικά με τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ το 2021([18]). Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι το 2021 αφορούσαν τα εικονικά νομίσματα και τις καινοτόμες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Η ελαχιστοποίηση των κινδύνων χαρακτηρίστηκε επίσης ως πηγή ανησυχίας και η ΕΑΤ δημοσίευσε έκθεση και γνώμη επί του θέματος τον Ιανουάριο του 2022, ενώ εξέδωσε

([14]) EBA/GL/2021/02 της 1ης Μαρτίου 2021: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2023/EBA-GL-2023-03/Consolidated/1061635/EBA%20GL%202021%2002%20-%20consolidated%20%28amended%20by%20EBA%20GL%202023%2003%29_EL.pdf

([15]) EBA/GL/2021/16 της 16ης Δεκεμβρίου 2021: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-16%20GL%20on%20RBA%20to%20AML%20CFT/1025507/EBA%20Final%20Report%20on%20GL%20on%20RBA%20AML%20CFT.pdf

([16]) EBA/GL/2022/15 της 22ας Νοεμβρίου 2022: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2022/EBA-GL-2022-15%20GL%20on%20remote%20customer%20onboarding/Translations/1054114/GL%20remote%20customer%20onboarding%20solutions%20%28EBA%20GL%202022%2015%29_EL_REV.pdf

([17]) EBA/GL/2022/05 της 14ης Ιουνίου 2022: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2022/EBA-GL-2022-05%20GLs%20on%20AML%20compliance%20officers/Translations/1039060/GL%20on%20AMLCFT%20compliance%20officers%20%28EBA%20GL%202022%2005%29_EL_COR.pdf

([18]) Η πιο πρόσφατη είναι η EBA/Op/2021/04 της 3ης Μαρτίου 2021: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf

κατευθυντήριες γραμμές τον Μάρτιο του 2023([19]). Η τέταρτη γνώμη σχετικά με τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2023([20]).

Από τον Ιανουάριο του 2020 έχουν δοθεί στην ΕΑΤ νέα εργαλεία και εξουσίες για την εκτέλεση των καθηκόντων της. Για παράδειγμα, με το άρθρο 9α του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 ανατίθεται στην ΕΑΤ να «διενεργεί αξιολογήσεις κινδύνου των στρατηγικών, των ικανοτήτων και των πόρων των αρμόδιων αρχών για την αντιμετώπιση των σημαντικότερων αναδυόμενων κινδύνων που συνδέονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας σε ενωσιακό επίπεδο, όπως προσδιορίζει η υπερεθνική εκτίμηση κινδύνου», επιπλέον των υφιστάμενων εντολών της για την εκτίμηση κινδύνου.

Οι εν λόγω εκτιμήσεις κινδύνου περιλάμβαναν τους κινδύνους οικονομικού εγκλήματος που συνδέονται με την πανδημία COVID-19([21]) ([22]), τη σχετική με μερίσματα φορολογική απάτη «cum-ex» και τις απαντήσεις των ευρωπαϊκών αρχών στην υπόθεση «Luanda Leaks»([23]). Μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Μάρτιο του 2022, η ΕΑΤ εξέδωσε δήλωση στην οποία τόνισε τη σημασία της συμμόρφωσης με τα περιοριστικά μέτρα κατά της Ρωσίας και της προσωρινής προστασίας, στήριξης και διευκόλυνσης της χρηματοοικονομικής πρόσβασης των ατόμων που εγκαταλείπουν την Ουκρανία ως συνέπεια του πολέμου([24]), ενώ τον Απρίλιο του 2022 εξέδωσε λεπτομερέστερες οδηγίες σχετικά με το θέμα αυτό. Η πιο πρόσφατη εκτίμηση κινδύνου της ΕΑΤ βάσει του άρθρου 9α παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010

([19]) EBA/GL/2023/04 της 31ης Μαρτίου 2023: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2023/1054144/Guidelines%20on%20MLTF%20risk%20management%20and%20access%20to%20financial%20services.pdf και Γνώμη σχετικά με την «ελαχιστοποίηση των κινδύνων», EBA/Op/2022/01, 5 Ιανουαρίου 2022: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2022/Opinion%20on%20de-risking%20%28EBA-Op-2022-01%29/1025705/EBA%20Opinion%20and%20annexed%20report%20on%20de-risking.pdf

([20]) https://www.eba.europa.eu/eba-publishes-fourth-opinion-%C2%A0-money-laundering-and-terrorist-financing-risks-across-eu

([21]) EBA statement on actions to mitigate financial crime risks in the COVID-19 pandemic (Δήλωση της ΕΑΤ σχετικά με τις δράσεις για τον μετριασμό των κινδύνων οικονομικού εγκλήματος κατά την πανδημία COVID-19), εκδόθηκε στις 31 Μαρτίου 2020. https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/News%20and%20Press/Press%20Room/Press%20Releases/2020/EBA%20provides%20additional%20clarity%20on%20measures%20to%20mitigate%20the%20impact%20of%20COVID-19%20on%20the%20EU%20banking%20sector/Statement%20on%20actions%20to%20mitigate%20financial%20crime%20risks%20in%20the%20COVID-19%20pandemic.pdf

([22]) Ενημερωτικό δελτίο EBA AML/CFT, 1ο Τεύχος, 15 Μαΐου 2020: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Other%20publications/2020/883686/EBA%20AML%20Newsletter_Issue%201-.pdf

([23]) EBA/REP/2022/05 της 22ας Φεβρουαρίου 2022: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2022/1027361/Report%20Risk%20assessment%20on%20Luanda%20Leaks%20under%20art%209a.pdf

([24]) http://www.eba.europa.eu/eba-calls-financial-institutions-and-supervisors-provide-access-eu-financial-system

επικεντρώνεται στους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ που συνδέονται με τα ιδρύματα πληρωμών και δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2023([25]).

Επιπλέον, πολλά ζητήματα έχουν αντιμετωπιστεί από τη δέσμη νομοθετικών προτάσεων για την ΚΞΧ/ΧΤ, μεταξύ άλλων μέσω προσθηκών στον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων, με τη συμπερίληψη των παρόχων υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων, των παρόχων υπηρεσιών συμμετοχικής χρηματοδότησης, των εμπόρων πολύτιμων μετάλλων και πολύτιμων λίθων και των φορέων που βοηθούν στην απόκτηση δικαιώματος διαμονής μέσω επενδύσεων. Επιπλέον, η δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ προβλέπει νέες διατάξεις σχετικά με την εναρμόνιση και την ενίσχυση των απαιτήσεων για την εκτίμηση κινδύνου σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο (συχνότητα, προσθήκη της εκτίμησης κινδύνου για νομικά πρόσωπα, κάλυψη των κινδύνων αποφυγής των στοχευμένων οικονομικών κυρώσεων σχετικά με τη χρηματοδότηση της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής), κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ να εντοπίζει αναδυόμενους κινδύνους και να τους μετριάζει([26]).

Σε επίπεδο κρατών μελών, σύμφωνα με την έρευνα του 2022 που πραγματοποίησε η Επιτροπή μεταξύ των κρατών μελών, όλα τα κράτη μέλη έχουν διενεργήσει τουλάχιστον μία εθνική εκτίμηση κινδύνου από το 2018. Η συχνότητα επικαιροποίησης των εκτιμήσεων ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, οι απαντήσεις στην έρευνα δείχνουν ότι οι αρχές ΚΞΧ/ΧΤ και οι ΜΧΠ έχουν εκπονήσει διαφορετικές θεματικές ή τομεακές εκτιμήσεις κινδύνου. Οι ΜΧΠ στα περισσότερα κράτη μέλη έχουν εκδώσει στρατηγικές αναλύσεις σχετικά με αναδυόμενους ή συγκεκριμένους κινδύνους, ιδίως όσον αφορά τους παρόχους υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων (VASP), τις συναλλαγές σε μετρητά, την απάτη και τις φορολογικές καταχρηστικές πρακτικές.

Επιπλέον, η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών ανέφεραν στην έρευνα του 2022 ότι έχουν προσθέσει τους παρόχους υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων στον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων από το 2018 βάσει της σχετικής εθνικής νομοθεσίας για την ΚΞΧ/ΧΤ. Αρκετά κράτη μέλη έχουν επίσης προσθέσει τους παρόχους υπηρεσιών συμμετοχικής χρηματοδότησης, τους επαγγελματικούς ποδοσφαιρικούς συλλόγους ή τα πολιτικά κόμματα, ενώ ορισμένα έχουν προσθέσει τους εμπόρους έργων τέχνης, τους παρόχους υπηρεσιών γραφείου ή τους μεσίτες και τις εταιρίες αξιοποίησης ακινήτων.

Σύμφωνα με την έρευνα του 2022, η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών εξέδωσαν κατευθυντήριες γραμμές ή εγκυκλίους σχετικά με τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας ως προς τον

([25]) Έκθεση σχετικά με τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ που συνδέονται με τα ιδρύματα πληρωμών: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2023/1056453/Report%20on%20ML%20TF%20risks%20associated%20with%20payment%20institutions.pdf

([26]) Αυτό το τμήμα της δέσμης νομοθετικών προτάσεων για την ΚΞΧ/ΧΤ τελεί ακόμη υπό διαπραγμάτευση (στις 15 Σεπτεμβρίου 2023).

πελάτη και τους παράγοντες κινδύνου για την πρόληψη των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ. Ορισμένα κράτη μέλη προχώρησαν ακόμη παραπέρα, θεσπίζοντας ειδικά προσαρμοσμένα καθεστώτα και κανόνες ΚΞΧ/ΧΤ για συγκεκριμένους τομείς (π.χ. VASP, έμποροι πολύτιμων μετάλλων και πολύτιμων λίθων, κτηματομεσίτες).

4. ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΜΧΠ — ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Με το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 επιβάλλεται στην Επιτροπή να παράσχει μνεία της διαθεσιμότητας σχετικών πληροφοριών για τις αρμόδιες αρχές και τις ΜΧΠ των κρατών μελών, για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενώ με το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο δ) ζητείται παρουσίαση της διεθνούς συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων αρχών και ΜΧΠ.

Στους τομείς της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας έχουν γίνει πολλές βελτιώσεις. Η μελέτη του Συμβουλίου της Ευρώπης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι σχεδόν όλα τα κράτη μέλη έχουν συστήσει επιτροπές ή φορείς σε εθνικό επίπεδο για την προώθηση της στενής συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και την κατανόηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ που αντιμετωπίζει το κράτος μέλος και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής ανάπτυξης και εφαρμογής στρατηγικών που σχετίζονται με την ΚΞΧ/ΧΤ.

Όσον αφορά τον χρηματοπιστωτικό τομέα, μετά την έκδοση των οδηγιών (ΕΕ) 2015/849 και (ΕΕ) 2018/843 έχουν γίνει σημαντικά βήματα για τη βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφορίες και της εποπτικής συνεργασίας. Ειδικότερα, η δημοσίευση των κοινών κατευθυντήριων γραμμών των ΕΕΑ του 2019 σχετικά με τα σώματα ΚΞΧ/ΧΤ([27]), η πολυμερής συμφωνία του 2019 μεταξύ της ΕΚΤ και των αρμόδιων αρχών, οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ του 2021 σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών προληπτικής εποπτείας και των εποπτικών αρχών ΚΞΧ/ΧΤ και των ΜΧΠ([28]), η σύσταση της EuReCA, της βάσης δεδομένων ΚΞΧ/ΧΤ της ΕΑΤ,

([27]) Κοινές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών, JC 2019 81 της 16ης Δεκεμβρίου 2019:
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library//Joint%20Guidelines%20on%20cooperation%20and%20information%20exchange%20on%20AML%20-%
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-15%20GL%20on%20CFT%20cooperation/1025384/Final%20AML-CFT%20Cooperation%20Guidelines.pdf20CFT.pdf

([28]) https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-15%20GL%20on%20CFT%20cooperation/Translations/1026818/Guidelines%20on%20AML-CFT%20Cooperation_EL_COR.pdf

και οι εργασίες για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών ΚΞΧ/ΧΤ και των εποπτικών αρχών προληπτικής εποπτείας.

Οι κοινές κατευθυντήριες γραμμές των τριών ΕΕΑ σχετικά με τα σώματα ΚΞΧ/ΧΤ δημιουργούν ένα πλαίσιο εποπτικής συνεργασίας σε διασυνοριακό επίπεδο. Η ΕΑΤ διευκόλυνε τη σύσταση εποπτικών σωμάτων ΚΞΧ/ΧΤ και παρακολουθεί τη λειτουργία τους([29]). Έως τις 15 Σεπτεμβρίου 2023 είχαν συσταθεί 274 σώματα. Η δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ θα ενισχύσει περαιτέρω το πλαίσιο αυτό με τη συμπερίληψη νομικής υποχρέωσης για τη σύσταση σωμάτων ΚΞΧ/ΧΤ για διασυνοριακά πιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε διάφορα κράτη μέλη.

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ για τη συνεργασία στον τομέα της ΚΞΧ/ΧΤ, που εκδόθηκαν τον Δεκέμβριο του 2021, παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με τους πρακτικούς όρους συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών προληπτικής εποπτείας, των εποπτικών αρχών ΚΞΧ/ΧΤ και των ΜΧΠ σε επίπεδο κρατών μελών και σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, που βασίζονται στο άρθρο 117 παράγραφος 6 της οδηγίας 2013/36/ΕΕ, καλύπτουν τον πλήρη εποπτικό κύκλο ζωής και αποσαφηνίζουν ποιες πληροφορίες πρέπει να ανταλλάσσονται, με ποιον και σε ποιο στάδιο.

Μια ακόμη βελτίωση της εποπτικής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών επήλθε με το άρθρο 57α παράγραφος 2 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, το οποίο εισήχθη με την οδηγία (ΕΕ) 2018/843. Απαιτεί από τις ΕΕΑ να διευκολύνουν τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της ΕΚΤ και των εθνικών αρμόδιων αρχών ΚΞΧ/ΧΤ. Η ΕΑΤ δημοσίευσε πολυμερή συμφωνία τον Ιανουάριο του 2019, την οποία υπέγραψαν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και περισσότερες από 50 εθνικές εποπτικές αρχές ΚΞΧ/ΧΤ στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. Περιλαμβάνει τακτικές και ad hoc παρατηρήσεις και από τις δύο πλευρές σχετικά με τις υπόχρεες οντότητες (μέχρι στιγμής έχουν πραγματοποιηθεί περισσότερες από 1 000 μεμονωμένες ανταλλαγές πληροφοριών).

Για την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών σε ολόκληρη την ΕΕ, η ΕΑΤ εγκαινίασε τον Ιανουάριο του 2022 την πρώτη ευρωπαϊκή βάση δεδομένων ΚΞΧ/ΧΤ, με την ονομασία EuReCA. Περιέχει πληροφορίες σχετικά με σημαντικές αδυναμίες ΚΞΧ/ΧΤ τις οποίες έχουν εντοπίσει οι εποπτικές αρχές σε μεμονωμένους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, καθώς και σχετικά με συγκεκριμένα μέτρα που έχουν λάβει οι εποπτικές αρχές για την αντιμετώπιση αυτών των αδυναμιών. Οι υποχρεώσεις υποβολής στοιχείων δεν περιορίζονται στις εποπτικές αρχές ΚΞΧ/ΧΤ, αλλά επεκτείνονται σε όλες τις εποπτικές αρχές του χρηματοπιστωτικού

([29]) Βλ. τις εκθέσεις της ΕΑΤ σχετικά με τα σώματα ΚΞΧ/ΧΤ: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2020/961425/Report%20o.n%20the%20functioning%20of%20AML%20Colleges%20.pdf και https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2022/1038179/Report%20on%20functionion%20of%20AML%20CFT%20Colleges.pdf

τομέα. Η ΕΑΤ μπορεί να ανταλλάσσει πληροφορίες από την EuReCA με μεμονωμένες αρμόδιες αρχές με δική της πρωτοβουλία και κατόπιν αιτήματος μιας εποπτικής αρχής για την υποστήριξή τους σε όλα τα στάδια της εποπτικής διαδικασίας. Η ΕΑΤ τη χρησιμοποιεί επίσης για τον εντοπισμό συγκεκριμένων κινδύνων και τάσεων σε τομεακό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Στις 15 Σεπτεμβρίου 2023 η EuReCA είχε λάβει συνολικά 924 υποβολές από 36 αρχές ΚΞΧ/ΧΤ και προληπτικές αρχές (συμπεριλαμβανομένης της ΕΚΤ), συμπεριλαμβανομένων 608 σημαντικών αδυναμιών και 316 μέτρων που αφορούσαν 210 οντότητες (κυρίως πιστωτικά ιδρύματα και ιδρύματα πληρωμών)([30]).

Τον Μάρτιο του 2022 η ΕΑΤ δημοσίευσε αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κοινές διαδικασίες και μεθοδολογίες για τη διαδικασία εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης([31]), οι οποίες τροποποιήθηκαν για να καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές προληπτικής εποπτείας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ στο πλαίσιο του οικείου έργου προληπτικής εποπτείας. Οι αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές συμπληρώνουν το ευρύτερο έργο της ΕΑΤ για την αντιμετώπιση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ μέσω της προληπτικής εποπτείας, το οποίο περιλαμβάνει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών του διοικητικού οργάνου και των προσώπων που κατέχουν καίριες θέσεις([32]) και κατευθυντήριες γραμμές για την εσωτερική διακυβέρνηση([33]).

Χάρη στις προσπάθειες που έχει καταβάλει η ΕΑΤ για την ενσωμάτωση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ σε όλους τους τομείς του εποπτικού της έργου, η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών ΚΞΧ/ΧΤ και των εποπτικών αρχών προληπτικής εποπτείας παρουσιάζει βελτίωση. Ωστόσο, η ΕΑΤ παρατηρεί επίσης ότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολιτισμικά και διαδικαστικά εμπόδια τα οποία μπορούν να παρεμποδίσουν την αποτελεσματική συνεργασία και τα αποτελέσματα της εποπτείας. Αναμένει ότι οι ελλείψεις αυτές θα

([30]) Υποβολή στοιχείων στην EuReCA στις 15 Σεπτεμβρίου 2023.

([31]) EBA/GL/2022/03 της 18ης Μαρτίου 2022, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διαδικασία εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης — ΔΕΕΑ: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2022/EBA-GL-2022-03%20Revised%20SREP%20Guidelines/Translations/1042362/Revised%20GL%20on%20SREP%20%28EBA-GL-2022-03%29%20-%20tracked%20-%20updated_EL_COR.pdf

([32]) Κοινές κατευθυντήριες γραμμές της ESMA και της ΕΑΤ σχετικά με την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών του διοικητικού οργάνου και των προσώπων που κατέχουν καίριες θέσεις σύμφωνα με την οδηγία 2013/36/ΕΕ και την οδηγία 2014/65/ΕΕ, EBA/GL/2021/06 της 2ας Ιουλίου 2021: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-06%20Joint%20EBA%20and%20ESMA%20GL%20on%20the%20assessment%20of%20sustainability/1022093/Joint%20EBA%20and%20ESMA%20GL%20on%20the%20assessment%20of%20suitability_EL.pdf

([33]) Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση βάσει της οδηγίας 2013/36/ΕΕ, EBA/GL/2021/05 της 2ας Ιουλίου 2021: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-05%20Guidelines%20on%20internal%20governance/translations/1021315/GL%20on%20internal%20governance%20under%20CRD_EL.pdf

αντιμετωπιστούν καθώς οι αρχές προληπτικής εποπτείας εφαρμόζουν τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές.

Η έρευνα του 2022 στα κράτη μέλη δείχνει ότι η συνεργασία μεταξύ εποπτικών αρχών στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα (που περιλαμβάνει διάφορα είδη υπόχρεων οντοτήτων, όπως δικηγόρους, συμβολαιογράφους, φορολογικούς συμβούλους και λογιστές, αλλά και κτηματομεσίτες, παρόχους υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών και ορισμένους εμπόρους αγαθών) είναι λιγότερο τυποποιημένη απ' ό,τι στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Αυτό οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι οι εποπτικές αρχές στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα δεν μπορούν πάντα να εντοπίζουν εύκολα τους ομολόγους τους, δεδομένης της έλλειψης σαφών κανόνων και μιας αρχής σε επίπεδο ΕΕ με εντολή ΚΞΧ/ΧΤ για τους συγκεκριμένους τομείς. Επίσης, οι ανταλλαγές μεταξύ αυτορρυθμιζόμενων φορέων, οι οποίοι σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν εξουσιοδοτηθεί να εποπτεύουν τα νομικά επαγγέλματα και τους κτηματομεσίτες, με άλλες εποπτικές αρχές ΚΞΧ/ΧΤ τείνουν να πραγματοποιούνται μάλλον ανεπίσημα και κατά περίπτωση.

Μια ειδική πρόκληση είναι να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών ΚΞΧ/ΧΤ και των υπόχρεων οντοτήτων που διαχειρίζονται εγκαταστάσεις σε ένα κράτος μέλος αλλά έχουν την έδρα τους σε άλλη χώρα, όπως οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών και οι εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος που έχουν παρουσία μέσω αντιπροσώπων και διανομέων στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Η έρευνα του 2022 δείχνει ότι ο διορισμός εκπροσώπων που ενεργούν ως σημεία επαφής είναι ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο και αποτελεσματικό μέσο για την απόκτηση πληροφοριών. Στο πλαίσιο της δέσμης για την ΚΞΧ/ΧΤ, η Επιτροπή πρότεινε να επεκταθεί στους παρόχους υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων η δυνατότητα των κρατών μελών να απαιτούν τον ορισμό κεντρικού σημείου επαφής, η οποία υπάρχει ήδη για τους εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος και τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών που ενεργούν μέσω αντιπροσώπων ή διανομέων.

Όσον αφορά τις ΜΧΠ, σε πρόσθετη έρευνα που πραγματοποίησε η Επιτροπή το 2022 τους ζητήθηκε να αναφέρουν αν έχουν άμεση ή έμμεση πρόσβαση σε ορισμένες πηγές χρηματοοικονομικών και διοικητικών πληροφοριών, καθώς και πληροφοριών σχετικών με την επιβολή του νόμου. Τα αποτελέσματα της εν λόγω ανάλυσης αναδεικνύουν ορισμένες αποκλίσεις στις εξουσίες των ΜΧΠ όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες, αποκλίσεις οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν την ικανότητά τους να διενεργούν αποτελεσματικές αναλύσεις και να συνεργάζονται μεταξύ τους. Η πρόταση της Επιτροπής για μια νέα οδηγία ΚΞΧ/ΧΤ επιδιώκει να στηρίξει την αποτελεσματική ανάλυση από τις ΜΧΠ της ΕΕ, επιβάλλοντας έναν ελάχιστο κατάλογο πληροφοριών στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση οι ΜΧΠ.

Όσον αφορά τη διεθνή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρμόδιων αρχών και τρίτων χωρών, σημείο που καλύπτεται από το άρθρο 65 παράγραφος 1

στοιχείο δ), τα αποτελέσματα της έρευνας του 2022 δείχνουν ότι δεν έχουν χρησιμοποιήσει όλες οι εθνικές εποπτικές αρχές ΚΞΧ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών το άρθρο 57α παράγραφος 5 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 για τη σύναψη συμφωνιών συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών. Αυτό οφείλεται στο ότι υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις: στην πράξη, οι εποπτικές αρχές φαίνεται να περιλαμβάνουν σχετικές διατάξεις για την ΚΞΧ/ΧΤ σε άλλες διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες (π.χ. το πολυμερές μνημόνιο συνεννόησης του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς). Επιπλέον, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές των ΕΕΑ, τα εποπτικά σώματα ΚΞΧ/ΧΤ προβλέπουν τη συμμετοχή εποπτικών αρχών από τρίτες χώρες ως παρατηρητών, κατά περίπτωση, και τα ευρήματα από την παρακολούθηση των σωμάτων ΚΞΧ/ΧΤ από την ΕΑΤ δείχνουν ότι αυτό συμβαίνει στην πράξη. Στο πλαίσιο της δέσμης για την ΚΞΧ/ΧΤ, τα κράτη μέλη θα μπορούν να εξουσιοδοτούν όλες τις εποπτικές αρχές του χρηματοπιστωτικού τομέα να συνάπτουν συμφωνίες συνεργασίας.

Στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα δεν έχουν αναφερθεί μεμονωμένες ρυθμίσεις για την ανταλλαγή πληροφοριών με τρίτες χώρες. Τούτο μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από το γεγονός ότι πολλές υπόχρεες οντότητες στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο και εντός των εθνικών συνόρων, καθώς και από τις ειδικές απαιτήσεις που ισχύουν για την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών, στις οποίες μπορεί να περιλαμβάνεται η εκ νέου αδειοδότηση. Στην περίπτωση αυτή, οι πληροφορίες ανταλλάσσονται με τις εποπτικές αρχές τρίτων χωρών κατά περίπτωση.

Όσον αφορά τη διεθνή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ΜΧΠ, η οδηγία (ΕΕ) 2015/849 δεν εξετάζει ούτε ρυθμίζει τη συνεργασία των ΜΧΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ με ΜΧΠ τρίτων χωρών. Ωστόσο, οι ΜΧΠ σε όλα τα κράτη μέλη ανταλλάσσουν πληροφορίες με ΜΧΠ τρίτων χωρών σε τακτική βάση. Αυτό γίνεται βάσει του Χάρτη της ομάδας Egmont, διμερών συμφωνιών ή μνημονίων συνεννόησης. Το πεδίο εφαρμογής των μνημονίων συνεννόησης ποικίλλει όσον αφορά τη γεωγραφική εστίαση. Για παράδειγμα, μια ΜΧΠ ανέφερε ότι έχει συνάψει περισσότερες από εκατό τέτοιες ρυθμίσεις, ενώ άλλες ΜΧΠ έχουν συνάψει λιγότερες.

5. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΣΤΑΘΕΙ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΕ

Στο άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο στ) ζητείται ανάλυση της εφικτότητας ειδικών μέτρων και μηχανισμών σε επίπεδο Ένωσης και κρατών μελών σχετικά με τις δυνατότητες συλλογής και πρόσβασης στις πληροφορίες σχετικά τον πραγματικό δικαιούχο (ΠΔ) εταιρικών και άλλων νομικών οντοτήτων που έχουν συσταθεί εκτός της Ένωσης.

Η διαφάνεια και η πρόσβαση σε πληροφορίες ΠΔ αποτελούν βασικό στοιχείο του πλαισίου ΚΞΧ/ΧΤ της ΕΕ. Ενώ το άρθρο 30 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 θεσπίζει κανόνες για τη διασφάλιση της διαφάνειας όσον αφορά τον πραγματικό δικαιούχο εταιρικών και άλλων νομικών οντοτήτων

που έχουν συσταθεί εντός της ΕΕ, στις αλλοδαπές εταιρικές οντότητες δεν εφαρμόζονται τέτοιοι κανόνες διαφάνειας. Κατά συνέπεια, οι ΜΧΠ και οι αρχές επιβολής του νόμου που αναλύουν ή ερευνούν νομικές οντότητες οι οποίες εμπλέκονται σε πιθανές εγκληματικές ενέργειες μπορούν δυσκολότερα να εντοπίσουν εκείνους που τις ελέγχουν.

Η έρευνα του 2022 δείχνει ότι η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών (23) δεν απαιτούν επί του παρόντος τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους αλλοδαπών νομικών οντοτήτων. Ορισμένα κράτη μέλη (12) τόνισαν ότι οι πληροφορίες αυτές ενδέχεται να είναι διαθέσιμες σε περιορισμένο βαθμό με βάση τις απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη των υπόχρεων οντοτήτων και/ή όταν μια αλλοδαπή οντότητα και ο/οι πραγματικός/-οί δικαιούχος/-οι της κατέχουν και/ή ελέγχουν εθνική νομική οντότητα και, ως εκ τούτου, καταχωρίζονται στο εθνικό μητρώο πραγματικών δικαιούχων. Λίγα μόνο κράτη μέλη (5) συλλέγουν προορατικά πληροφορίες σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους για αλλοδαπές νομικές οντότητες. Με βάση τις απαντήσεις, η εν λόγω απαίτηση γνωστοποίησης για αλλοδαπές οντότητες ενεργοποιείται με την απόκτηση ακίνητης περιουσίας ή όταν η αλλοδαπή νομική οντότητα δραστηριοποιείται μέσω εγκατάστασης στο κράτος μέλος και δημιουργεί οικονομική δραστηριότητα ή φορολογικές υποχρεώσεις.

Η δέσμη για την ΚΞΧ/ΧΤ περιλαμβάνει διατάξεις για την αντιμετώπιση και τον μετριασμό των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ που συνδέονται με αλλοδαπές νομικές οντότητες. Οι εν λόγω διατάξεις συμπληρώνουν την υφιστάμενη απαίτηση του άρθρου 31 παράγραφος 3α) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 για απόκτηση και διατήρηση πληροφοριών σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους εμπιστευμάτων, όταν ο τόπος εγκατάστασης ή διαμονής του εμπιστευματοδόχου ή του προσώπου που κατέχει ισοδύναμη θέση σε παρεμφερές νομικό μόρφωμα βρίσκεται εκτός της ΕΕ. Συγκεκριμένα, η καταχώριση πληροφοριών σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους νομικών οντοτήτων που έχουν συσταθεί εκτός της ΕΕ απαιτείται όταν συνάπτουν επιχειρηματική σχέση με υπόχρεη οντότητα ή αποκτούν ακίνητη περιουσία σε κράτος μέλος. Η πρόταση προδίκασε την αναθεωρημένη σύσταση 24 της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης (FATF), του διεθνούς φορέα καθορισμού προτύπων στον τομέα της ΚΞΧ/ΧΤ, που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2022, η οποία απαιτεί, μεταξύ άλλων, οι αρμόδιες αρχές να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους για εταιρείες και άλλες νομικές οντότητες που δεν έχουν συσταθεί στη χώρα αλλά συνδέονται επαρκώς με αυτήν και παρουσιάζουν κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

6. ΠΟΛΙΤΙΚΩΣ ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΑ — ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ

Στο άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο στ) απαιτείται επίσης ανάλυση της αναλογικότητας των μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 20 στοιχείο β). Καθορίζονται τα πρόσθετα μέτρα δέουσας

επιμέλειας ως προς τον πελάτη τα οποία πρέπει να λαμβάνονται σε περιπτώσεις επιχειρηματικών σχέσεων με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, συγκεκριμένα λήψη έγκρισης από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη για τη σύναψη ή τη διατήρηση επιχειρηματικών σχέσεων με τέτοια πρόσωπα, λήψη επαρκών μέτρων για να διαπιστωθεί η πηγή του πλούτου και η προέλευση των κεφαλαίων τα οποία αφορά η επιχειρηματική σχέση ή η συναλλαγή, και διενέργεια ενισχυμένης και συνεχούς παρακολούθησης των εν λόγω επιχειρηματικών σχέσεων. Το άρθρο 65 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο ορίζει επίσης ότι η έκθεση πρέπει να συνοδεύεται, αν είναι απαραίτητο, από κατάλληλες νομοθετικές προτάσεις, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, μιας βάσει κινδύνου εφαρμογής αυτών των μέτρων.

Οι απαιτήσεις της FATF σχετικά με τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα (ΠΕΠ) έχουν εφαρμοστεί στη νομοθεσία της ΕΕ για την ΚΞΧ/ΧΤ, ιδίως στο άρθρο 3 σημείο 9), στο άρθρο 3 σημείο 10) και στο άρθρο 3 σημείο 11) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 όσον αφορά τους ορισμούς, καθώς και στο άρθρο 20 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με πρόσθετα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη. Η FATF ορίζει το ΠΕΠ ως άτομο στο οποίο έχει ή είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο αξίωμα. Το σκεπτικό για την εφαρμογή πρόσθετων μέτρων στα ΠΕΠ είναι ότι υπάρχει αυξημένος κίνδυνος να διαπράξουν αδικήματα ΞΧ/ΧΤ λόγω της πλεονεκτικής θέσης και επιρροής τους. Ως εκ τούτου, η FATF παραθέτει στη σύσταση 12 κατάλογο προληπτικών απαιτήσεων για τον μετριασμό αυτών των κινδύνων([34]). Επιπλέον της εφαρμογής των συνήθων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που καθορίζονται στη σύσταση 10, απαιτείται από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να διαθέτουν κατάλληλα συστήματα διαχείρισης κινδύνου για να καθορίζουν αν ο πελάτης ή ο πραγματικός δικαιούχος του είναι αλλοδαπό ΠΕΠ. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα, όπως η αξιολόγηση των πελατών με βάση κριτήρια κινδύνου, προφίλ κινδύνου, το επιχειρηματικό μοντέλο, καθώς και η επαλήθευση των πληροφοριών δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη([35]). Για να προσδιοριστεί αν ένα πρόσωπο είναι εγχώριο ΠΕΠ ή ΠΕΠ σε επίπεδο διεθνών οργανισμών, η σύσταση 12 απαιτεί τη λήψη εύλογων μέτρων με βάση την αξιολόγηση του επιπέδου κινδύνου της επιχειρηματικής σχέσης, κάτι που συνεπάγεται την επανεξέταση των πληροφοριών δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που συλλέγονται σύμφωνα με τη σύσταση 10. Εάν ένας πελάτης θεωρείται αλλοδαπό ΠΕΠ ή εάν υπάρχει επιχειρηματική σχέση υψηλότερου κινδύνου με ΠΕΠ εγχώριου ή διεθνούς οργανισμού, θα πρέπει να εφαρμόζονται ενισχυμένα μέτρα μετριασμού του κινδύνου σύμφωνα με τη σύσταση 12. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη λήψη έγκρισης από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη για τη σύναψη ή τη διατήρηση τέτοιων επιχειρηματικών σχέσεων, τη λήψη εύλογων μέτρων για τον

([34]) FATF (2012-2023), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation (Διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής), FATF, Παρίσι, Γαλλία, www.fatf-gafi.org/recommendations.html

([35]) Κατευθυντήριες γραμμές της FATF για τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα (συστάσεις 12 και 22), Ιούνιος 2013. FATF GUIDANCE (fatf-gafi.org)FATF GUIDANCE (fatf-gafi.org)

προσδιορισμό της πηγής του πλούτου και της προέλευσης των κεφαλαίων, καθώς και τη διενέργεια ενισχυμένης και συνεχούς παρακολούθησης της επιχειρηματικής σχέσης. Οι απαιτήσεις για όλα τα είδη ΠΕΠ θα πρέπει να ισχύουν και για τα μέλη της οικογένειάς τους ή τους στενούς συνεργάτες τους.

Το άρθρο 20 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 περιλαμβάνει όλα τα ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας που απαιτούνται από τη FATF χωρίς να κάνει διάκριση μεταξύ αλλοδαπών και εγχώριων ΠΕΠ.

7. ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο ζ) απαιτεί αξιολόγηση του κατά πόσον έγιναν σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως ορίζονται στον Χάρτη, αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του νομικού συστήματος της ΕΕ και πρέπει πάντα να γίνονται σεβαστά. Οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ στο πλαίσιο όλων των ενεργειών τους, καθώς και στις εθνικές αρχές όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ. Ο Χάρτης προστατεύει τα φυσικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες από ενέργειες των εν λόγω θεσμικών οργάνων και αρχών που παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Τα δικαιώματα και οι αρχές που κατοχυρώνονται στον Χάρτη πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε στάδιο της νομοθετικής διαδικασίας της ΕΕ. Για να διασφαλιστεί ότι όλες οι προτάσεις για νομοθεσία της ΕΕ τηρούν τον Χάρτη, η Επιτροπή πρέπει να αξιολογεί τον αντίκτυπο των νέων προτάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα ήδη από την προετοιμασία τους. Κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, η Επιτροπή συνεργάζεται με τους συννομοθέτες για να διασφαλίσει ότι το δίκαιο της ΕΕ συνάδει με τον Χάρτη. Όσον αφορά την προστασία των δεδομένων, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή των κανόνων σε ολόκληρη την ΕΕ, η Επιτροπή, μετά την έγκριση προτάσεων νομοθετικής πράξης, πρέπει να ζητά τη γνώμη του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με το κατά πόσον υπάρχει αντίκτυπος στην προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα([36]). Τον Σεπτέμβριο του 2021, ο Επόπτης εξέδωσε γνώμη σχετικά με τη νομοθετική δέσμη της Επιτροπής για την ΚΞΧ/ΧΤ([37]), στην οποία εξέφρασε την ικανοποίησή του για τους στόχους που επιδιώκονται με τις προτάσεις εν γένει.

([36]) Άρθρο 42 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ (ΕΕ L 295 της 21.11.2018, σ. 39).

([37]) Γνώμη 12/2021, https://edps.europa.eu/system/files/2021-09/21-09-22_edps-opinion-aml_en.pdf

Όσον αφορά τις παραβιάσεις του Χάρτη, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ διαφόρων περιπτώσεων: εάν οι ενέργειες θεσμικού οργάνου της ΕΕ παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, το Δικαστήριο της ΕΕ έχει την εξουσία να ελέγξει τη νομιμότητα της πράξης. Εάν μια εθνική αρχή παραβιάζει τα δικαιώματα που απορρέουν από τον Χάρτη κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, οι εθνικοί δικαστές έχουν την εξουσία να διασφαλίζουν την τήρηση του Χάρτη, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ. Η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει κατά κράτους μέλους για παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, π.χ. εάν ένα εθνικό μέτρο εφαρμόζει το δίκαιο της ΕΕ κατά τρόπο ασυμβίβαστο με τον Χάρτη.

Όσον αφορά τις απαιτήσεις για την ΚΞΧ/ΧΤ, το Δικαστήριο έχει αναφερθεί στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε διάφορα πλαίσια, ιδίως όσον αφορά το άρθρο 7 του Χάρτη σχετικά με τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και το άρθρο 8 για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το άρθρο 12 σχετικά με την ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι.

Υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 8, το Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση σχετικά με τις διατάξεις για την πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο για εταιρικές και άλλες νομικές οντότητες στο πλαίσιο της πρόληψης των ΞΧ/ΧΤ([38]). Στην απόφασή του, το Δικαστήριο ακύρωσε τη διάταξη της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι στις πληροφορίες για τον πραγματικό δικαιούχο για εταιρικές και άλλες νομικές οντότητες που έχουν συσταθεί στο έδαφός τους έχει πρόσβαση σε κάθε περίπτωση οποιοδήποτε μέλος του κοινού [άρθρο 30 παράγραφος 5 στοιχείο γ) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/843]. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η εν λόγω άνευ διακρίσεων πρόσβαση συνιστούσε σοβαρή επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στην προκειμένη υπόθεση, η επέμβαση αυτή δεν μπορούσε να θεωρηθεί δικαιολογημένη, καθώς δεν πληρούσε τα εφαρμοστέα κριτήρια της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.

Υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 12 του Χάρτη σχετικά με το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, το Δικαστήριο εξέδωσε επίσης απόφαση σχετικά με τους περιορισμούς που επέβαλε κράτος μέλος στη χρηματοδότηση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από πρόσωπα εγκατεστημένα εκτός αυτού του κράτους μέλους([39]). Στην απόφασή του, το Δικαστήριο έκρινε ότι το κράτος μέλος είχε θεσπίσει

([38]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Νοεμβρίου 2022 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις WM (C-37/20) και SOVIM SA (C-601/20) κατά Luxembourg Business Registers: https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=268059&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1503497

([39]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 2020 στην υπόθεση C-78/18 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ουγγαρίας):

αδικαιολόγητους περιορισμούς που εισάγουν διακρίσεις, οι οποίοι ήταν αντίθετοι προς τις υποχρεώσεις των κρατών μελών όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων που προβλέπεται στο άρθρο 63 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στα άρθρα 7, 8 και 12 του Χάρτη. Όσον αφορά την ενδεχόμενη δικαιολόγηση του περιορισμού αυτού, το Δικαστήριο επισήμανε ότι είναι δυνατή η επίκληση λόγων δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, οι οποίοι καλύπτουν, μεταξύ άλλων, την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Ωστόσο, η επίκληση των λόγων αυτών είναι δυνατή μόνον εφόσον υπάρχει πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή για θεμελιώδη συμφέροντα της κοινωνίας, κάτι που δεν είχε αποδειχθεί από το κράτος μέλος στη συγκεκριμένη υπόθεση.

Όσον αφορά τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη σε εθνικό επίπεδο, η έρευνα του 2022 στα κράτη μέλη αφορούσε ιδίως τις πιθανές επεμβάσεις των απαιτήσεων ΚΞΧ στα ακόλουθα θεμελιώδη δικαιώματα και αρχές που κατοχυρώνονται στον Χάρτη: i) άρθρο 7 για τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής· ii) άρθρο 8 για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· iii) άρθρο 11 για την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης· iv) άρθρο 12 για την ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι· v) άρθρο 16 για την επιχειρηματική ελευθερία· vi) άρθρο 17 για το δικαίωμα ιδιοκτησίας· vii) άρθρο 20 για την ισότητα έναντι του νόμου· viii) άρθρο 21 για την απαγόρευση των διακρίσεων· ix) άρθρο 47 για το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου· x) άρθρο 48 για το τεκμήριο αθωότητας και τα δικαιώματα της υπεράσπισης· xi) άρθρο 49 για τις αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών· και xii) άρθρο 50 για το δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη. Οκτώ κράτη μέλη ανέφεραν την κίνηση διαδικασιών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων σχετικά με τέτοιου είδους επεμβάσεις. Άλλα κράτη μέλη που απάντησαν στην ερώτηση δεν γνώριζαν τέτοιες περιπτώσεις.

Τα κράτη μέλη δεν ανέφεραν περιπτώσεις που να αφορούν επεμβάσεις σε άλλα θεμελιώδη δικαιώματα εκτός των προαναφερόμενων. Όσον αφορά το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η έρευνα του 2022 έδειξε τα εξής: στην πλειονότητα των κρατών μελών (17) έχουν υποβληθεί στις αρχές προστασίας δεδομένων διοικητικές καταγγελίες σχετικά με τις απαιτήσεις που ορίζονται στην οδηγία (ΕΕ) 2015/849. Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη (24) ζητήθηκε η γνώμη των αρχών προστασίας δεδομένων στο πλαίσιο της κατάρτισης εθνικών πράξεων για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο ή την εφαρμογή των απαιτήσεων της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849. Εννέα κράτη μέλη ανέφεραν άλλους είδους καταγγελίες που υποβλήθηκαν / διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν με άλλες εθνικές αρχές, οι οποίες

https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=98151443F97F6BA2D856266F83B1C03F?text=&docid=227569&pageIndex=0&doclang=el&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=112968

επηρεάζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των απαιτήσεων ΚΞΧ/ΧΤ και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

8. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΠΙΘΑΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 65 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 ΤΡΙΤΟ ΕΔΑΦΙΟ

Στο άρθρο 65 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 απαιτείται από την Επιτροπή να αξιολογήσει την ανάγκη υποβολής νέων νομοθετικών προτάσεων για διάφορα συγκεκριμένα θέματα, ιδίως τις βάσεις δεδομένων χρηστών εικονικών νομισμάτων, τις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα. Η τελευταία κατηγορία εξετάστηκε ήδη στο τμήμα 6.

8.1. Βάσεις δεδομένων χρηστών εικονικών νομισμάτων

Όσον αφορά τα εικονικά νομίσματα, στο άρθρο 65 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 απαιτείται από την Επιτροπή να καταρτίσει —εάν είναι απαραίτητο— νομοθετική πρόταση που θα περιλαμβάνει εξουσιοδοτήσεις για τη σύσταση και τη διατήρηση κεντρικής βάσης δεδομένων η οποία θα καταχωρίζει τις ταυτότητες και τις διευθύνσεις πορτοφολιού των χρηστών εικονικών νομισμάτων που είναι προσβάσιμες από τις ΜΧΠ και θα περιλαμβάνει φόρμες για τη δήλωση των στοιχείων από τους ίδιους τους χρήστες εικονικών νομισμάτων.

Η δημιουργία κεντρικής βάσης δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ θα απαιτούσε από τα κράτη μέλη να διαθέτουν ήδη τέτοια μητρώα, τα οποία θα μπορούσαν στη συνέχεια να διασυνδεθούν για να τροφοδοτούν ένα κεντρικό μητρώο ή, εναλλακτικά, να διατεθούν μέσα σε επίπεδο ΕΕ για την απευθείας δημιουργία κεντρικού μητρώου([40]). Η έρευνα του 2022 δείχνει ότι τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν επί του παρόντος μητρώα λογαριασμών κρυπτοστοιχείων. Η ρύθμιση των εικονικών νομισμάτων σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο έχει διέλθει από αρκετές αλλαγές μετά την έκδοση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/843, η οποία εισήγαγε την αναφορά σε πιθανή νομοθετική πρόταση σχετικά με μια βάση δεδομένων χρηστών εικονικών νομισμάτων.

Τον Ιούνιο του 2019 η FATF ενέκρινε νέα πρότυπα για τις νέες τεχνολογίες, τα οποία απαιτούν από τις δικαιοδοσίες να ρυθμίζουν τους παρόχους υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων (οι οποίοι ονομάζονται επίσης πάροχοι υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ) για σκοπούς ΚΞΧ/ΧΤ και να τους χορηγείται άδεια ή να καταχωρίζονται και να υπόκεινται σε αποτελεσματικά συστήματα παρακολούθησης και διασφάλισης της συμμόρφωσης με τα σχετικά

([40]) Βλ. «Study on developments with regard to virtual assets users and the possibility to set-up and maintain a central database registering users' identities and wallet addresses accessible to financial intelligence units (FIUs)» [Μελέτη σχετικά με τις εξελίξεις όσον αφορά τους χρήστες εικονικών περιουσιακών στοιχείων και τη δυνατότητα σύστασης και διατήρησης κεντρικής βάσης δεδομένων για την καταχώριση των ταυτοτήτων των χρηστών και των διευθύνσεων πορτοφολιού που είναι προσβάσιμες σε μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ)], η οποία δημοσιεύθηκε το 2021.

μέτρα που ζητούνται στις συστάσεις της FATF. Τα πρότυπα αυτά απαιτούν επίσης ιχνηλασιμότητα για τις μεταφορές εικονικών περιουσιακών στοιχείων. Συγκεκριμένα, οι πάροχοι υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων πρέπει να συνοδεύουν τις μεταφορές με λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τους εντολείς και τους δικαιούχους τους («κανόνας για τις μεταφορές χρήματος»). Η απαίτηση αυτή εισάγεται στο δίκαιο της ΕΕ με τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/1113, της 31ης Μαΐου 2023, περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και ορισμένων κρυπτοστοιχείων (κανονισμός TFR)([41]), ο οποίος αποτελεί αναδιατύπωση του κανονισμού (ΕΕ) 2015/847 περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών([42]).

Η νομοθετική δέσμη ΚΞΧ/ΧΤ του 2021 περιλαμβάνει αρκετές περαιτέρω προτάσεις για την αντιμετώπιση και τον μετριασμό των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ που συνδέονται με τη χρήση εικονικών νομισμάτων. Πρώτον, οι πάροχοι όλων των υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων που ενδέχεται να δημιουργήσουν κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας προστίθενται στον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων. Δεύτερον, προτείνεται η απαγόρευση της παροχής και φύλαξης ανώνυμων πορτοφολιών κρυπτοστοιχείων, καθώς αυτά δεν επιτρέπουν τον εντοπισμό των μεταφορών κρυπτοστοιχείων και ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο κατάχρησης για εγκληματικούς σκοπούς.

Σε γενικότερο επίπεδο, ο κανονισμός για τις αγορές κρυπτοστοιχείων αποσκοπεί στην παροχή ενός σαφούς, ειδικού και εναρμονισμένου νομικού πλαισίου στην ΕΕ για τα κρυπτοστοιχεία και τους παρόχους υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων, απαιτώντας από αυτούς να λαμβάνουν άδεια από εθνική αρμόδια αρχή για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους. Ο εν λόγω κανονισμός θα θεσπίσει επίσης επαρκή προστασία για όλους τους καταναλωτές, καθώς θα διέρχονται από αδειοδοτημένα χρηματιστήρια, πορτοφόλια και πλατφόρμες διαπραγμάτευσης για την αγορά, τη διαπραγμάτευση και τη μεταφορά κρυπτοστοιχείων.

Συνολικά, ο νέος κανονισμός για τις αγορές κρυπτοστοιχείων και ο κανονισμός TFR θα αυξήσουν σημαντικά την παρακολούθηση των μεταφορών κρυπτοστοιχείων για ΞΧ/ΧΤ από τις αρμόδιες αρχές σε ολόκληρη την ΕΕ. Ο νέος κανονισμός ΚΞΧ θα μετριάσει περαιτέρω τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ που σχετίζονται με τη χρήση εικονικών νομισμάτων, χωρίς να προβλέπει τη δημιουργία κεντρικής βάσης δεδομένων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 65 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849. Με την έκδοση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/113, οι πάροχοι υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων θα συμπεριληφθούν στο πεδίο εφαρμογής των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κατά την έννοια της οδηγίας ΚΞΧ και, ως εκ τούτου, θα υπόκεινται σε όλους τους κανόνες ΚΞΧ/ΧΤ που ισχύουν για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, κάτι που θα διασφαλίσει την ταχεία πρόσβαση των αρμόδιων αρχών,

([41]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1113 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2023, περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και ορισμένων κρυπτοστοιχείων και περί τροποποίησης της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 (ΕΕ L 150 της 9.6.2023, σ. 1).

([42]) Κανονισμός (ΕΕ) 2015/847, της 20ής Μαΐου 2015, περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και περί κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 (ΕΕ L 141 της 5.6.2015, σ. 1).

συμπεριλαμβανομένων των ΜΧΠ, σε πληροφορίες σχετικά με κατόχους θεματοφυλακής πορτοφολιών κρυπτοστοιχείων.

8.2. Συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων των κρατών μελών

Στο άρθρο 65 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 απαιτείται από την Επιτροπή να υποβάλει, αν είναι απαραίτητο, νομοθετική πρόταση για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων των κρατών μελών.

Στις 25 Μαΐου 2022 η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση νέας οδηγίας για την ανάκτηση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων([43]). Η πρόταση παρέχει ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων που καλύπτει την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων από την αρχή έως το τέλος — από την ανίχνευση και τον εντοπισμό, τη δέσμευση και τη διαχείριση έως τη δήμευση και την τελική διάθεση περιουσιακών στοιχείων. Ειδικότερα, η πρόταση αποσκοπεί στην ενίσχυση της ικανότητας των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων να ανιχνεύουν και να εντοπίζουν προϊόντα εγκλήματος, παρέχοντάς τους ευρύτερη πρόσβαση στις αναγκαίες πληροφορίες, διασφαλίζοντας την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εν λόγω υπηρεσιών και παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να δεσμεύουν επειγόντως περιουσιακά στοιχεία όταν υπάρχει κίνδυνος διασκορπισμού των περιουσιακών στοιχείων.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Τα τελευταία έτη χαρακτηρίστηκαν από πολλές προκλήσεις στον τομέα της ΚΞΧ/ΧΤ. Παρότι το περιβάλλον κινδύνου έχει αλλάξει σημαντικά, η Επιτροπή αντιδρούσε συνεχώς σε αυτές τις αλλαγές αναλύοντας τακτικά τον κίνδυνο, παρέχοντας γραπτή καθοδήγηση στα κράτη μέλη και στα ενδιαφερόμενα μέρη και παρεμβαίνοντας σε περιπτώσεις εσφαλμένης ή μη πλήρους μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο από τα κράτη μέλη. Η ΕΑΤ έχει συμβάλει σε εναρμονισμένες προσεγγίσεις και εποπτική σύγκλιση μέσω του έργου της για την αξιολόγηση των εποπτικών πρακτικών από ομοτίμους, πολυάριθμων κατευθυντήριων γραμμών και γνωμοδοτήσεων στον τομέα της εφαρμογής μέτρων βάσει κινδύνου από πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, καθώς και μέσω του έργου της για τη συνεργασία μεταξύ εποπτικών αρχών. Τα τελευταία έτη σημειώθηκαν σημαντικές βελτιώσεις, ιδίως στους τομείς της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών ΚΞΧ/ΧΤ στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα που εντοπίστηκαν σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849, το 2021 η Επιτροπή πρότεινε μια φιλόδοξη δέσμη νομοθετικών

([43]) Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ανάκτηση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων [COM(2022) 245 final].

προτάσεων για την ΚΞΧ/ΧΤ. Η εν λόγω δέσμη εισάγει μια ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση, τόσο από ρυθμιστική όσο και από θεσμική άποψη, του πλαισίου ΚΞΧ/ΧΤ της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτής της δέσμης, σημαντικό μέρος της οδηγίας θα μεταφερθεί σε κανονισμό, ώστε οι υπόχρεες οντότητες να υπόκεινται σε άμεσα εφαρμοστέους κανόνες. Με τον τρόπο αυτόν θα εξαλειφθεί η ανάγκη μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και θα δοθεί τέλος στη δυνατότητα εθνικών αποκλίσεων, ενώ, παράλληλα, θα μειωθούν οι καθυστερήσεις στην εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ. Ο κανονισμός ΚΞΧ προβλέπει εναρμονισμένες απαιτήσεις για τις εσωτερικές πολιτικές, διαδικασίες και ελέγχους και τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, προσδιορίζει περαιτέρω κανόνες σχετικά με τη διαφάνεια των πραγματικών δικαιούχων νομικών οντοτήτων και νομικών μορφωμάτων, και επεκτείνει τον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων, μεταξύ άλλων, στους παρόχους υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων. Η προτεινόμενη αναθεώρηση της οδηγίας ΚΞΧ/ΧΤ ενισχύει τα καθήκοντα, τις εξουσίες και τα εργαλεία των εποπτικών αρχών και των ΜΧΠ για τη βελτίωση της λειτουργίας τους. Αποσκοπεί επίσης στη θέσπιση σαφών κανόνων για όλες τις αρχές, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών. Όλα αυτά θα παράσχουν στην ΕΕ ένα σφαιρικό και ολοκληρωμένο σύστημα ανάλογο με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της. Το νέο ολοκληρωμένο εποπτικό σύστημα ΚΞΧ/ΧΤ θα αποτελείται από τη νέα ευρωπαϊκή αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AMLA), στο επίκεντρό της, και από τις εθνικές αρχές με εποπτική εντολή ΚΞΧ/ΧΤ, θα βασίζεται δε σε κοινές εποπτικές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες εκτίμησης κινδύνου. Για να διασφαλιστεί αποτελεσματική και συνεπής εποπτεία, η AMLA θα εποπτεύει άμεσα τις διασυνοριακές χρηματοπιστωτικές οντότητες με τον υψηλότερο κίνδυνο και θα συντονίζει τις εθνικές εποπτικές αρχές και τις εποπτικές δράσεις, μεταξύ άλλων και για τον μη χρηματοπιστωτικό τομέα. Στην AMLA θα ανατεθούν επίσης καθήκοντα συντονισμού των ΜΧΠ. Δεδομένου ότι όλες οι πρόσφατες σημαντικές υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που αναφέρθηκαν στην ΕΕ είχαν διασυνοριακή διάσταση, η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στη διασφάλιση στενότερης συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ΜΧΠ, καθώς και στην επίτευξη συνεργειών μεταξύ εποπτικών αρχών και ΜΧΠ. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη της AMLA θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και τον εντοπισμό της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, των συναφών βασικών αδικημάτων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και θα αποτελέσει τον πυρήνα ενός ισχυρού πλαισίου ΚΞΧ/ΧΤ της ΕΕ.